

การเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปัตตานี

กรณีศึกษา : แปลงตัวอย่าง 2,000 ไร่ หมู่ที่ 4, 5 ต.กอลำ

และหมู่ที่ 4,5 ต.เกาะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี ^{1/}

THE INTEGRATED AGRICULTURAL DEVELOPMENT IN PATTANI IRRIGATION PROJECT; A CASE STUDY OF RICE CULTIVATION AS A MAJOR CROP.

Abstract

The integrated agricultural development in Pattani Irrigation Project was involved by 12 government agencies which have Office of the Permanent secretary, Ministry of Agriculture and Cooperative and Department of Agricultural Extension acted as coordinator of the project. The main objective of the project was to advice farmers to use irrigaion in the integrated agricultural development of the pilot area of 2000rai. In 1986, only 42 Rai were used to grow second crop of rice with average yeild of 281 Kg/Rai. In 1989, the area was expanded to 1112 Rai and average yield increased to 462 Kg/Rai. It is expected the area would increase about 100% in this coming year.

บทคัดย่อ

การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปัตตานี เป็นการร่วมปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ 12 กรม โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ประสานงานเพื่อชี้แนะให้เกษตรกรกรใช้น้ำจากระบบชลประทานในการพัฒนาแบบผสมผสาน โดยเน้นกิจกรรมนาเป็นหลัก และมีกิจกรรมอื่นเสริม จากการดำเนินงานในเขตพื้นที่ตัวอย่าง 2,000 ไร่ ในปี 2529 เกษตรกรทำนาปรัง 42 ไร่ ผลผลิตไร่ละ 281 กก.เพิ่มเป็น 1,112 ไร่ ผลผลิตไร่ละ 464 กก. ในปี 2532 และมีแนวโน้มที่จะปลูกข้าวนาปรังเพิ่มถึงร้อยละ 100 ในปีเพาะปลูก 2533

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

โครงการชลประทานปัตตานี เป็นโครงการชลประทานขนาดใหญ่ที่สร้างขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ระยะดำเนินงาน 25 ปี (ระหว่างปี 2511 - 2535) เริ่มดำเนินการเมื่อปี 2511 โดยก่อสร้างระบบระบายน้ำในเขตอำเภอโคกโพธิ์ หนองจิก และอำเภอเมืองปัตตานี เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรจากอุทกภัย และในปี 2518 ได้เริ่มก่อสร้างเขื่อนทดน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กกั้นลำน้ำปัตตานี ที่ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพื่อนำน้ำมาใช้ในการเกษตรทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง ซึ่งเมื่อสิ้นสุดโครงการจะสามารถส่งน้ำให้กับเกษตรกรในเขตอำเภอยะรัง มายอ ยะหริ่ง ปานาเระ หนองจิก โคกโพธิ์ และอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ครอบคลุมพื้นที่ 300,000 ไร่

1/ นายสมชาย โปชนุกูล นายมนตรี บุญญะยวระ และนายสมจิตต์ ศิขรินมาศ
สำนักงานเกษตรภาคใต้ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จ.สงขลา

เพื่อให้การส่งน้ำและการใช้น้ำชลประทานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้น้ำกระจายไปได้ทั่วถึงพื้นที่ในเขตโครงการ อันเป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูก กรมชลประทานจึงได้ก่อสร้างระบบชลประทานในแปลงนา ตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา โดยมีเป้าหมายรวมตลอดอายุโครงการ 289,800 ไร่ จนถึงปี 2532 ได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้วรวม 30,800 ไร่ แต่ปรากฏว่าเกษตรกรไม่ได้ใช้น้ำจากระบบชลประทานที่ได้ก่อสร้างไว้ ส่วนใหญ่จะทำนาปีโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก และปล่อยพื้นที่ทิ้งไว้ อพยพไปขายแรงงานนอกเขตพื้นที่ สำนักงานเกษตรภาคใต้ จึงได้ประสานงานจัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปิดตามีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในรูปคณะกรรมการ 2 ระดับคือ กรรมการระดับนโยบายและคณะทำงานในเขตพื้นที่ 2,000 ไร่ ในท้องที่หมู่ที่ 4, 5 ตำบลกอลำ และหมู่ที่ 4, 5 ตำบลเมาะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในเขตโครงการให้มองเห็นประโยชน์จากน้ำที่ได้รับ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่อื่นต่อไป โดยมีกิจกรรมการทำนาเป็นหลักและกิจกรรมอื่นเสริม ซึ่งการดำเนินงานระยะแรกจะเน้นให้เกษตรกรปลูกข้าวนาปรังก่อน เนื่องจากสภาพพื้นที่เหมาะสมมีระบบส่งน้ำสมบูรณ์ และเกษตรกรมีความสามารถ โดยมีการจัดระบบการปลูกข้าวนาปีเปลี่ยนพันธุ์ข้าวจากพันธุ์พื้นเมืองเป็นข้าวอายุสั้น รวมทั้งเทคโนโลยีการผลิตต่าง ๆ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ประสพผลสำเร็จจะระดับหนึ่งในการขยายพื้นที่และเพิ่มผลผลิตข้าว

ขอบเขตและวิธีการ

1. บริเวณแปลงตัวอย่าง 2,000 ไร่ ในเขตพื้นที่ ม.4, 5 ต.กอลำ และ ม.4, 5 ต.เมาะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
2. ศึกษาข้อมูล เกษตรกรตัวอย่างโดยวิธีสุ่มประมาณร้อยละ 20 โดยใช้แบบสอบถามและใช้ล่ามภาษายาวีสำหรับเกษตรกรชาวไทยที่เป็นมุสลิมและไม่สามารถพูดภาษาไทยได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อติดตามและทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการฯ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ศึกษาข้อมูลการปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2526/27 และ 2531/32 และข้าวนาปรังปีเพาะปลูก 2529 และ 2532 เพื่อทราบถึงต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนที่ได้รับและข้อมูลประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

การปลูกข้าวนาปี

1. การใช้พื้นที่ปลูกข้าวนาปี เริ่มตกกล้าประมาณเดือนกันยายน-ตุลาคม และเก็บเกี่ยวเสร็จสิ้นประมาณเดือนมีนาคม เกษตรกรใช้พื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นจาก 3.1 ไร่ ในปีเพาะปลูก 2526/27 เพิ่มเป็น 5.2 ไร่ ในปี 2531/32 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 68 ส่วนใหญ่ยังเพาะปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง

แต่เพื่อพิจารณาถึงการไ้ที่ดิน แต่ละปีแล้วพบว่าสัดส่วนการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองมีแนวโน้มลดลง แต่มีการใช้พันธุ์ข้าว กข 7 และพันธุ์ข้าวมาเลเซีย (ข้าวลูกผสมคล้าย กข 7 เกษตรกรนำมา จากประเทศมาเลเซีย) มาเพาะปลูกเพิ่มขึ้นในฤดูนาปี (ตารางที่ 1)

2. การใช้ปัจจัยการผลิต อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ยของข้าวพันธุ์พื้นเมืองนาปี ในปี 2526/27 และ 2531/32 ประมาณไร่ละ 24 กก. ไม่เปลี่ยนแปลง ในปี 2531/32 ข้าวพันธุ์มาเลเซีย ใส่ปุ๋ยสูงสุดไร่ละ 44 กก. ส่วนข้าวพันธุ์ กข มีอัตราใส่ปุ๋ยลดลงประมาณครึ่งหนึ่งเมื่อเทียบกับ ปี 2526/27 และมีการใช้ยากำจัดศัตรูพืชเพิ่มขึ้นจากไร่ละ 2 บาทเป็น 7 บาท (ตารางที่ 1)

3. ผลผลิตต่อไร่ เฉลี่ยของข้าวนาปี 2531/32 ไร่ละ 360 กก. ข้าวเจ้าพันธุ์มาเลเซีย ให้ผลผลิตสูงสุดไร่ละ 602 กก. ข้าวพันธุ์ กข และพันธุ์พื้นเมืองให้ผลผลิตไร่ละ 356 และ 355 กก. ตามลำดับเมื่อเทียบกับปี 2526/27 ข้าวพันธุ์ กข และพันธุ์พื้นเมืองให้ผลผลิต 358 และ 446 กก. ซึ่งพบว่าพันธุ์ข้าวพื้นเมืองผลผลิตลดลงไร่ละ 91 กก. เนื่องจากจากศัตรูที่รบกวนมาก และเกษตรกร เก็บพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองโดยไม่มีการเปลี่ยนหรือคัดพันธุ์ (ตารางที่ 4)

4. รายได้ รายจ่าย และรายได้เหนือต้นทุนผันแปร

รายได้จากการปลูกข้าวนาปี 2531/32 โดยเฉลี่ยไร่ละ 1,382 บาท เมื่อเทียบกับ ของปี 2526/27 ไร่ละ 1,177 บาท เพิ่มขึ้นไร่ละ 205 บาท หรือร้อยละ 17 เนื่องจากราคา ข้าวสูงกว่าประมาณ กก.ละ 1.17 บาท หรือประมาณร้อยละ 44 พันธุ์ข้าวมาเลเซียให้รายได้สูงสุด ไร่ละ 2,312 บาท พันธุ์ กข ไร่ละ 1,367 บาท (ตารางที่ 4)

ค่าใช้จ่ายในการลงทุนคิดเฉพาะต้นทุนผันแปร ซึ่งประกอบด้วยค่าจ้าง แรงงานและค่า วัสดุการผลิต ทั้งที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงิน การปลูกข้าวนาปี 2531/32 มีค่าใช้จ่ายประมาณไร่ละ 1,123 บาท เป็นค่าจ้างแรงงานและค่าวัสดุการผลิตประมาณไร่ละ 937 และ 186 บาท เมื่อ เปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของปี 2526/27 พบว่ามีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นไร่ละ 85 บาทหรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 8 (ตารางที่ 4)

รายได้เหนือต้นทุนผันแปร ในการปลูกข้าวนาปี 2531/32 โดยเฉลี่ยมีรายได้ เหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ยไร่ละ 259 บาท พันธุ์ข้าวมาเลเซียให้ผลตอบแทนสูงสุดประมาณไร่ละ 1,105 บาท พันธุ์ข้าว กข ไร่ละ 284 บาท และพันธุ์ข้าวพื้นเมืองให้ผลตอบแทนต่ำสุดไร่ละ 235 บาท เหตุที่ข้าวพันธุ์มาเลเซีย ให้ผลตอบแทนสูงสุดเนื่องจากเกษตรกรใช้ปุ๋ยในอัตราสูง (ตารางที่ 4)

5. ปัญหาในการปลูกข้าวนาปี 2531/32 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 71 ประสบ ปัญหาการระบาดของหนู รองลงมาได้แก่การขาดน้ำและโรคแมลง

การปลูกข้าวนาปรัง

1. การใช้พื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง เกษตรกรเพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้นจาก 42 ไร่ ในปีเพาะปลูก 2529 เพิ่มเป็น 1,112 ไร่ ในปี 2532 โดยเฉลี่ยพื้นที่เพาะปลูกครัวเรือนละ 3.38 ไร่ พันธุ์ข้าวที่ใช้เป็นพันธุ์ กข และพันธุ์มาเลเซียครัวเรือนละ 0.89 ไร่ และ 2.49 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 26 และ 74 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนในปี 2529 พันธุ์ข้าวที่ใช้เป็นพันธุ์ กข ทั้งหมด (ตารางที่ 5)

2. การใช้ปัจจัยการผลิตในปีเพาะปลูก 2532 อัตราการใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ยไร่ละ 25 กก. และใช้พันธุ์ข้าวมาเลเซียมากกว่าพันธุ์ กข ใช้เมล็ดพันธุ์ไร่ละ 8-9 กก. และใช้ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืชไร่ละ 13 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2529 มีอัตราการใส่ปุ๋ยเคมีไร่ละ 23.8 กก./ไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์ไร่ละ 8 กก. และใช้ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืชไร่ละ 18 บาท พบว่าการใช้ยาป้องกันและใช้ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืชไร่ละ 18 บาท พบว่าการใช้ยาป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในปีเพาะปลูก 2532 ลดลงไร่ละ 5 บาท หรือร้อยละ 38.50 สาเหตุมาจากการที่การทำนาปรังเพิ่มมากขึ้น ศัตรูพืชกระจายทำลายในบริเวณกว้างทำให้การใช้ยาป้องกันกำจัดลดลง (ตารางที่ 3, 5)

3. ผลผลิตต่อไร่ในเขตพื้นที่ตัวอย่าง 2,000 ไร่ โดยเฉลี่ยข้าวนาดำพันธุ์ กข ไร่ละ 405 กก. และพันธุ์มาเลเซียไร่ละ 485 กก. หรือเฉลี่ยรวม 464 กก./ไร่ เขตพื้นที่ 009 พันธุ์ กข และพันธุ์มาเลเซียให้ผลผลิต 502 กก. และ 581 กก. หรือเฉลี่ยรวมไร่ละ 566 กก. ซึ่งหากพิจารณาผลผลิตรวมทั้ง 2 พื้นที่ พบว่าพันธุ์ข้าว กข ได้ผลผลิตไร่ละ 456 กก. และพันธุ์มาเลเซียไร่ละ 544 กก. หรือเฉลี่ยรวมไร่ละ 525 กก. ซึ่งจะเห็นว่าพันธุ์ข้าวมาเลเซียให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ กข ประมาณร้อยละ 19 ซึ่งในปี 2533 นี้ คณะทำงานจะศึกษาข้อเท็จจริงต่อไป อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลผลิตข้าวนาปรังปี 2532 เฉลี่ยไร่ละ 464 กก. นั้นเมื่อเทียบกับผลผลิตข้าวนาปรังปีเพาะปลูก 2527 และ 2529 มีผลผลิตเฉลี่ยเพียงไร่ละ 302 และ 281 กก. เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 65 และ 60 ซึ่งเป็นผลผลิตที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับปีก่อน (ตารางที่ 5)

4. ต้นทุนการผลิตและกำไรสุทธิในการปลูกข้าวนาปรัง

ต้นทุนการผลิตข้าวนาปรังประกอบด้วยจากการประเมินและจ่ายเป็นเงินสด จากการศึกษพบว่า การปลูกข้าวนาปรัง ปี 2532 ของเกษตรกรมีต้นทุนไร่ละ 1,606 บาท เป็นต้นทุนจากการประเมิน 1,213 บาท หรือร้อยละ 76 และต้นทุนที่จ่ายเป็นเงินสด 393 บาทหรือร้อยละ 24 และรายได้โดยเฉลี่ยไร่ละ 1,907 บาท จึงมีกำไรสุทธิไร่ละ 301 บาท และหากหักต้นทุนเฉพาะที่เป็นเงินสดเกษตรกรจะมีกำไรสุทธิไร่ละ 1,514 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับการผลิตข้าวนาปรังปี 2529 มีต้นทุนในการผลิต 1,160 บาท เป็นต้นทุนจากการประเมิน 814 บาท และต้นทุนที่จ่ายเป็นเงินสด 346 บาท และมีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 851 บาท ผลตอบแทนสุทธิ -309 บาท

จะเห็นว่าเกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นไร่ละ 610 บาท ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นไร่ละ 546 และราคาข้าวเพิ่มขึ้น กก.ละ 1.08 บาท (ตารางที่ 6)

5. ภาวะหนี้สินของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรขาดแคลนเงินทุนแต่ไม่มีม
 กู้เงิน เนื่องจากขาดต่อหลักศาสนา ในปี 2529 มีเกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 22 เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน
 1,241 บาท ส่วนใหญ่กู้จากพ่อค้าและญาติเพื่อนบ้านร้อยละ 95 และกู้จากสหกรณ์ร้อยละ 5 แต่ในปี
 2532 เกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 33 เงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 5,945 บาท ส่วนใหญ่กู้จาก ธกส.
 ร้อยละ 77 ส่วนที่เหลือกู้จากแหล่งอื่น ๆ

การดำเนินกิจกรรมเกษตรกรอื่น ๆ

สำนักงานเกษตรกรภาคใต้ ร่วมกับหน่วยงานที่ปฏิบัติในเขตพื้นที่ได้สนับสนุนปัจจัยการผลิต
 ต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกอบรมเกษตรกรทั้งในด้านการปลูกพืชไร่ พืชผัก การเลี้ยงสัตว์ รวมถึงการ
 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้ และมีโอกาสที่จะเลือกทำกิจกรรมเกษตรหลาย ๆ
 อย่าง เพื่อลดความเสี่ยงจากการทำนาเพียงอย่างเดียว แต่เกษตรกรร่วมดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นน้อย
 มาก จึงไม่ได้มีการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ

ปัญหาอุปสรรค

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาคณะทำงานต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะ
 การปลูกข้าวนาปรัง เนื่องจากเกษตรกรไม่เคยปลูกมาก่อนและประกอบกับมีการส่งน้ำเป็นครั้งแรก
 จนถึงปัจจุบันปัญหาการทำนาได้ลดน้อยลงไปมาก เกษตรกรพอใจในผลผลิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้น
 แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการที่คณะทำงานต้องร่วมกันแก้ไขต่อไปคือ

- การจัดระบบปลูกพืช
- การถือศีลอด
- น้ำท่วม
- การยอมรับของเกษตรกร (เทคโนโลยี วิชาการ)
- โรคและศัตรูข้าว หนู ปูนา แมลง ฯลฯ
- ขาดแคลนปุ๋ย โดยเฉพาะปุ๋ยนา ฯลฯ

แนวทางการพัฒนาในอนาคต

1. ปรับปรุงระบบการส่งน้ำในครอบคลุมพื้นที่ได้ทั่วถึงมากขึ้น
2. เพิ่มผลผลิตการปลูกข้าวต่อพื้นที่ให้สูงขึ้น พร้อมกับขยายพื้นที่นาปรังและลดต้นทุน
 การผลิต โดยการแนะนำพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม ให้ความรู้ด้านวิชาการ เทคโนโลยีการผลิต ฯลฯ
3. แนะนำและส่งเสริมการปลูกพืชไร่-พืชผัก โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อ
 การค้า การปลูกถั่วเขียวและถั่วลิสง
4. ไม้ผลและไม้ยืนต้น (ส้มโอ ทูเรียน ลองกอง พริกไทย)

- ปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์
 - ปรับปรุงคุณภาพ
 - ขยายพื้นที่ปลูก ฯลฯ
5. ปศุสัตว์
- จัดตั้งกลุ่มเลี้ยงสัตว์ และปรับปรุงพันธุ์มุ่งเน้นแพะ แกะ
 - การป้องกันโรคระบาดสัตว์โดยเฉพาะไก่พื้นเมือง ฯลฯ
6. การกระจายการผลิตในระดับไร่นา โดยทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือไร่นาสวนผสม
7. ส่งเสริมให้ความรู้ในการเลี้ยงปลาโดยเฉพาะการเลี้ยงปลาในนาข้าว
8. พัฒนาสถาบันเกษตรกร การรวมกลุ่ม การตลาดฯ

สรุป

การดำเนินงานของโครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน ในเขตชลประทานปัตตานี เริ่มตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา ในแปลงตัวอย่าง 2,000 ไร่ เขต อ.ยะรัง ซึ่งในปี 2527 เกษตรกรร่วมทำนาปรังเพียง 140 ไร่ ในปี 2528 ประสบปัญหาน้ำท่วมและทางโครงการงดส่งน้ำ หลังจากนั้นในปี 2529 ได้ขยายพื้นที่ส่งน้ำเพิ่มขึ้นในเขต อ.มายอ ซึ่งพื้นที่ส่งน้ำจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และจากการฉีกกำลังของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในขณะทำงานที่ร่วมกันปฏิบัติงานมีผลให้เกษตรกรเพิ่มการใช้ที่ดินทำการเพาะปลูกข้าวนาปรังเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี จนกระทั่งถึงปี 2532 โครงการตั้งเป้าหมายไว้ 8,000ไร่ แต่เกษตรกรใช้พื้นที่ทำนาปรังถึง 15,415 ไร่ ซึ่งเกินกว่าเป้าหมายเกือบเท่าตัว ทั้งนี้เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ และการประสานงานของเจ้าหน้าที่ขณะทำงานจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่ชักจูงให้เกษตรกรตื่นตัวและทำการเพาะปลูกข้าวนาปรังมากขึ้น นอกจากนี้ราคาข้าวที่สูงขึ้นก็เป็นเหตุจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งด้วย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการใช้พื้นที่ปลูกข้าวนาปีและปุ๋ยเคมี

ชนิดข้าว	พื้นที่เพาะปลูก		การใช้ปุ๋ยเคมี	
	2526/27	2531/32	2526/27	2531/32
1. ข้าวเจ้านาดำ-พื้นเมือง	2.92	4.38	23	24
2. ข้าวเจ้านาดำ-กข	0.19	0.74	46	22
3. ข้าวเจ้านาดำ-มาเลเซีย	-	0.11	-	44

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะการใช้ที่ดิน : ไร่/ครัวเรือน

	นาปี		นาปรัง	
การใช้ที่ดิน	2526/27	2531/32	2529	2532
ทำนา	3.11	5.24	3.38	
ทำสวนครัว	1.41	0.02	-	
ทำสวนผลไม้	0.09	0.21	0.07	
ที่อยู่อาศัย	0.10	0.03	0.04	
ปล่อยว่าง	1.35	0.56	2.59	
รวม	6.06	6.06	6.08	

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการใช้วัสดุการผลิตและผลผลิตต่อไร่

	นาปี		นาปรัง	
	2526/27	2531/32	2529	2532
ปุ๋ยเคมี (กก.)	24	24	24	25
ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช (บาท)	2	7	18	13
ผลผลิต (กก.)	441	360	281	464

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรายได้ รายจ่าย และรายได้สุทธิของต้นทุนผู้ประกอบการปลุกข้าวนาปี

หน่วย : ไร่

ชนิดของข้าว	ปีการเพาะปลูก 2526/27				ปีการเพาะปลูก 2531/32					
	ผลผลิต (กก.)	ราคา บาท/กก. (บาท)	รายได้ ต้นทุนสัมปร (บาท)	รายได้สุทธิ ต้นทุนสัมปร	ผลผลิต (กก.)	ราคา บาท/กก. (บาท)	รายได้ ต้นทุนสัมปร (บาท)	รายได้สุทธิ ต้นทุนสัมปร		
- ข้าวเจ้านาดำ										
- พื้นเมือง	446	2.67	1,191	1,037	154	355	3.84	1,363	1,128	235
- ข้าวเจ้านาดำ										
- กข	358	2.67	956	1,067	-111	356	3.84	1,367	1,083	284
- ข้าวเจ้านาดำ										
- มาเลเซีย	-	-	-	-	-	602	3.84	2,312	1,207	1,105
เฉลี่ยรวม	441	2.67	1,177	1,038	139	360	3.84	1,382	1,123	259

หมายเหตุ ต้นทุนสัมปรประกอบด้วยค่าจ้างแรงงานและค่าวัสดุการผลิต ทั้งที่เป็นเงินสดและปรประเมิน

ตารางที่ 5 พื้นที่เพาะปลูกการใช้วัสดุการผลิต และผลผลิตข้าวนาปรัง

รายการ	พื้นที่แปลงตัวอย่าง			พื้นที่ 009			เฉลี่ยรวม		
	ข้าวจ้าว	ข้าวจ้าว	เฉลี่ย	ข้าวจ้าว	ข้าวจ้าว	เฉลี่ย	ข้าวจ้าว	ข้าวจ้าว	เฉลี่ย
	นาดำ	นาดำ	นาดำ	นาดำ	นาดำ	นาดำ	นาดำ	นาดำ	นาดำ
	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์	พันธุ์
	กข.	กข.	กข.	กข.	กข.	กข.	กข.	กข.	กข.
	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย	เลเชีย
1. พื้นที่เพาะปลูก	0.89	2.49	3.38	1.01	4.16	5.17	0.95	3.31	4.26
2. การใช้วัสดุการผลิต									
- เมล็ดพันธุ์ กก./ไร่	9	8	8	9	9	9	9	9	9
- ปุ๋ยเคมี กก./ไร่	22	26	25	36	34	34	29	31	30
- ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช บาท/ไร่	13	13	13	11	19	17	12	17	15
3. ผลผลิตต่อไร่ (กก.)									
- ต่อพื้นที่เพาะปลูก	405	485	464	502	581	566	456	544	523

หมายเหตุ

ข้าวจ้าวนาดำ-พันธุ์ กข ได้แก่ กข 7 กข 13 กข 25

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิต และรายได้สุทธิข้าวนาปรัง : บาท/ไร่

รายการ	2529	2532
ผลผลิต (กก.)	281	464
ราคา (บาท/กก)	3.03	4.11
รายได้ (บาท)	851	1,907
ต้นทุนการผลิต	1,160	1,606
ต้นทุนเงินสด	346	393
ต้นทุนประเมิน	814	1,213
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	505	1,514
รายได้สุทธิ (บาท)	-309	301
พื้นที่ปลูก (ไร่)	42	1,112

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและรายได้ข้าวนาปีและนาปรังแปลงพื้นที่ 009 บาท/ไร่

รายการ	นาปี 2521/32			นาปรัง 2532		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	391	869	1,260	582	1,000	1,582
- ค่าวัสดุการผลิต	178	43	-	228	30	-
- ค่าจ้างแรงงาน	188	793	-	318	932	-
- อื่น ๆ	25	33	-	36	38	-
2. ต้นทุนคงที่	4	167	171	30	120	150
3. ต้นทุนทั้งหมด	395	1,036	1,431	612	1,120	1,732

ผลผลิต (กข)	314	566
ราคา (บาท/กก.)	3.44	3.98
รายได้ (บาท)	1,080	2,25
รายได้เหนือต้นทุน		
เงินสด	685	1,641
รายได้สุทธิ	-351	520

บรรณานุกรม

1. เอกสารเผยแพร่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาปัตตานี สำนักงานชลประทานที่ 2 กรมชลประทาน
2. รายงานการศึกษาการปลูกพืชฤดูแล้ง ตามโครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปัตตานี 2529 กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3. สรุปผลการติดตามและประเมินผลการปลูกข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2526/27 และ 2531/32 ในเขตแปลงตัวอย่าง 2,000 ไร่ โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปัตตานี กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
4. รายงานผลการติดตามการปลูกข้าวนาปี 2531/32 ในเขตพื้นที่ 009 โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปัตตานี กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
5. รายงานการติดตามการปลูกข้าวนาปรังปี 2532 โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทานปัตตานี กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร